
Кобелєв О. М.

Харківська державна академія культури (м. Харків, Україна)

Карпенко О. О.

Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій (м. Київ, Україна)

Колоскова Г. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро, Україна)

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СПОЖИВАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ДНІПРОВСЬКИХ БІБЛІОТЕК, АРХІВІВ І МУЗЕЇВ

Розглянуто сучасні засоби й методи використання інформації у діяльності бібліотек, архівів та музеїв м. Дніпра. Проаналізовано ресурси вебсайтів та присутність у соціальних мережах як важливий інструмент цифрової комунікації. Визначено роль інноваційних сервісів (електронні каталоги, бази даних, онлайн-читальні зали, віртуальні виставки, чат-боти) у задоволенні інформаційних потреб віддалених користувачів.

Ключові слова: бібліотеки; архіви; музеї; цифрові комунікації; інформаційні ресурси

Kobieliev O. M.

Kharkiv State Academy of Culture (Kharkiv, Ukraine)

Karpenko O. O.

State University of Information and Communication Technologies (Kyiv, Ukraine)

Koloskova G. V.

Oles Honchar Dnipro National University (Dnipro, Ukraine)

MODERN TOOLS AND METHODS OF INFORMATION USE IN THE ACTIVITIES OF DNIPRO'S LIBRARIES, ARCHIVES, AND MUSEUMS

This paper examines modern tools and methods of information use in the activities of libraries, archives, and museums in Dnipro. Website resources and social media presence are analyzed as important instruments of digital communication. The role of innovative services (electronic catalogs, databases, online reading rooms, virtual exhibitions, chatbots) in meeting the informational needs of remote users is identified.

Keywords: libraries; archives; museums; digital communications; information resources

Сучасний етап розвитку суспільства визначається глобальною інформатизацією, яка охоплює всі сфери людської діяльності. Зростання обсягів інформації, потреба в її ефективному зберіганні, пошуку та передачі зумовлюють активне впровадження новітніх технологій у діяльність культурних та науково-інформаційних установ. У цих умовах

бібліотеки, архіви й музеї виступають не лише сховищами знань та культурної пам'яті, а й активними комунікативними центрами, здатними інтегруватися у цифровий простір та забезпечувати суспільство якісними інформаційними послугами.

У дослідженні було проаналізовано діяльність провідних культурно-інформаційних установ м. Дніпра. Серед бібліотек увагу зосереджено на Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці, а також на публічних бібліотеках міста, що впроваджують електронні каталоги та онлайн-сервіси. У сфері архівної справи об'єктом аналізу став Державний архів Дніпропетровської області, зокрема його електронні ресурси, база розсекречених документів та онлайн-форми взаємодії з користувачами. Серед музеїв розглянуто Національний історичний музей ім. Д. Яворницького, Дніпровський художній музей, Музей історії Дніпра та Технічний музей «Машини часу», які активно розвивають цифрові каталоги, віртуальні виставки й інтерактивні сервіси.

Бібліотеки Дніпра поступово трансформуються у багатофункціональні інформаційні хаби, які поєднують традиційні форми обслуговування з інноваційними цифровими сервісами. Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Кирила і Мефодія пропонує користувачам електронний каталог, доступ до повнотекстових баз даних, сервіс електронної доставки документів. Важливим нововведенням став IBIS-чат-бот, що дозволяє отримувати довідки в автоматичному режимі.

Окремий напрям роботи становить розвиток електронних бібліотек кращого характеру, створення цифрових колекцій рідкісних та цінних видань, організація віртуальних виставок, що роблять локальний контент доступним для широкої аудиторії. Важливою є робота з користувачами з особливими потребами: бібліотеки впроваджують аудіокнижки, синтезатори мовлення, забезпечують доступ до спеціально адаптованих електронних ресурсів.

Державний архів Дніпропетровської області демонструє приклад ефективного поєднання традиційних функцій із сучасними інформаційними технологіями. На вебсайті архіву розміщено електронний каталог фондів, оцифровані метричні книги, базу розсекречених документів, а також віртуальні виставки. Запровадження електронної форми подання запитів значно спростило процес взаємодії з користувачами. Оцифрування документів виконує не лише функцію їх збереження, але й створює нові можливості для наукових досліджень, зокрема у сфері історії та генеалогії. Таким чином, архів поступово

перетворюється на відкритий інформаційний простір, де пріоритетами є прозорість, доступність та збереження історичної пам'яті.

Музеї Дніпра активно розширюють цифрову присутність, роблячи культурну спадщину доступною в онлайн-форматі. Національний історичний музей ім. Д. Яворницького реалізує інтерактивні онлайн-екскурсії, публікує у відкритому доступі наукові матеріали та інформацію про колекції. Дніпровський художній музей створює цифрові каталоги та віртуальні виставки мистецьких творів, завдяки чому значно зростає рівень популяризації мистецтва серед молоді. Музей історії Дніпра застосовує мультимедійні технології для презентації експозицій, а Технічний музей «Машини часу» пропонує інтерактивні 3D-тури, що дозволяють користувачам здійснювати віртуальні подорожі експозиціями. Такі інновації створюють умови для формування нового типу музейної комунікації, зорієнтованої на інтерактивність і доступність.

Важливим чинником сучасної інформаційної діяльності є активність бібліотек, архівів і музеїв у соціальних мережах (Facebook, Instagram, YouTube, Telegram). Це дозволяє установам налагоджувати діалог із громадськістю, оперативно інформувати про події, проводити онлайн-трансляції, організовувати інтерактивні конкурси та залучати нові категорії відвідувачів. Соціальні мережі також сприяють формуванню позитивного іміджу установ і створюють можливості для міжнародної комунікації.

Отже, досвід бібліотек, архівів і музеїв м. Дніпра підтверджує, що сучасні інформаційні технології є невід'ємною складовою їхньої діяльності. Вони забезпечують не лише збереження й доступ до ресурсів, а й формують нову модель взаємодії з користувачами, яка ґрунтується на принципах інтерактивності, відкритості та орієнтації на потреби суспільства. Перспективними напрямками розвитку є впровадження інтелектуальних систем пошуку, технологій доповненої та віртуальної реальності, створення інтегрованих електронних платформ для управління ресурсами та комунікації. Не менш важливою є інтеграція установ м. Дніпра до міжнародних цифрових проектів зі збереження та популяризації культурної спадщини. Таким чином, бібліотеки, архіви й музеї міста поступово трансформуються у сучасні інформаційно-комунікаційні центри, що здатні ефективно діяти в умовах цифрової трансформації та відповідати на виклики інформаційного суспільства.